

Roberts Ralfs Vārslavs
12.kom.
Jelgavas Spīdolas Valsts ģimnāzija
Gunita Smiltāne

Kā Satversme man palīdz veidoties par atbildīgu Latvijas pilsoni?

Visiem priekšmetiem, vārdiem ir sava funkcija, bet pat vienādas lietas rada tik dažādas asociācijas cilvēkiem. Kāda nozīme ir Satversmei? Vienam tā ir vien iemesls vairākām brīvdienām, otram – citāts no seriāla: „Likums ir likums, likums ir visiem viens un nepatīkams,”¹, citam – kārtējā filma, lieka mācību stunda. Taču ticu, ka katram indivīdam ir arī saistības ar Satversmi, jo tai atbilstošie normatīvie akti vairākos veidos nosaka, kādas būs viņu attiecības ar valsti, pašvaldības iestādēm, tiesu, to darbiniekiem, citiem sabiedrības locekļiem.² Kādas tās būs man?

Vēlos, lai valsts pārvalde notiktu Latvijas pamatlikumā noteiktajā kārtībā pēc demokrātisma principiem, praksē tiktu gan ievērotas tiesības, gan pildīti pienākumi, jo, tikai atbildīgi rīkojoties, veidojas savstarpēja uzticēšanās. Taču pastāv dažādi iemesli indivīdiem, cilvēku grupām un citām valstīm, vai tie būtu politiski, ekonomiski, citi apsvērumi, kuri rosina neievērot nedz Satversmes pantus, nedz citus likumus. Kāpēc man tas rūp? Ja es nereagēšu uz vismazāko pārkāpumu, tad atbilstoši salauzto logu teorēmai³ pakāpeniski nonāksu situācijā, kurā pieļaušu aizvien lielākus pārkāpumus, kuriem pretoties spējīgs nebūšu. Pašam jāklūst par priekšzīmīgu paraugu – savas idejas ir jāpierāda ar darbiem, lai mana ģimene, paziņas, līdzcilvēki, tautieši, kurus nekad pat nesatīkšu, tikpat atbildīgi īstenotu savus pienākumus. Pat Satversmes 90. panta komentāros ir paskaidrots, ka „uzsverot personas tiesības zināt savas tiesības, tā tiek atzīta par aktīvu, apzinīgu un atbildīgu subjektu, kas ir informēts un spēj aktīvi aizsargāt savas tiesības un leģitīmās intereses attiecībās ar publisko varu un līdzcilvēkiem”.⁴ Uzskatu, ka to var pilnvērtīgi īstenot tikai brīvā, neatkarīgā un demokrātiskā valstī, kurā likumi tiek piemēroti bez diskriminācijas.

Vien esot brīvs, spēju būt patiesi atbildīgs – piedalīties vēlēšanās, kurām nav iepriekš zināms uzvarētājs, rosināt, aģitēt par idejām, kuras netiks baiļu, cenzūras, naida aplāpētas. Varu gūt izglītību, lai patstāvīgi veidotu savus dzīves scenārijus – ekonomikā, politikā, negaidot ārēju palīdzību, tādējādi spēšu paust izvērtētu viedokli par saviem, līdzcilvēku, Satversmes tiesas un valdības lēmumiem. Ja pastāv saistība starp manu rīcību un tās sekām, varu būt pārliecināts, ka katrā izvēlē vainojams vai slavējams esmu es pats.

Tik saprotot, cik būtiska nozīme ir brīvai gribai, kurai labvēlīgu vidi juridiski nodrošina valsts pamatlikums, jūtu, cik svarīgi ir sargāt Satversmi, tamdēļ dabiski rodas pienākums būt atbildīgam, lai manas nolaidības, bezdarbības dēļ nerastos tādi apstākļi, ka atkal jāatjauno gruvešos lauztais. Tāpēc neatlaidīgi strādāšu mūsu Latvijas pilnveidošanā.

¹ Skutelis J. Nopietni? Skuteļa seriāls, 2. sērija, Rīga: LTV, 2020. 1:00-1:06

² Satversmes Sapulce, Satversme, <https://likumi.lv/ta/id/57980-latvijas-republikas-satversme>; Latvijas Vēstnesis, 2019.

³ Wilson, J. Q., Kelling G. L. Broken Windows, <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/1982/03/broken-windows/304465/>; The Atlantic, 1982. viss

⁴ Balodis R., Endziņš A., Apsītis R., Jundzis T., Kūtris G., Rudevskis J. u. c. Latvijas Republikas SATVERSMES KOMENTĀRI, VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības, Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 61. lpp

Izmantoto informācijas avotu saraksts

1. Balodis R., Endziņš A., Apsītis R., Jundzis T., Kūtris G., Rudevskis J. u. c. Latvijas Republikas SATVERSMES KOMENTĀRI, VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības, Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 61.lpp.
2. Satversmes Sapulce, Satversme, <https://likumi.lv/ta/id/57980-latvijas-republikas-satversme>: Latvijas Vēstnesis, 2019.
3. Skutelis J. Nopietni? Skuteļa seriāls , 2. sērija, Rīga: LTV, 2020. 1:00-1:06
4. Wilson, J. Q., Kelling G. L. Broken Windows, <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/1982/03/broken-windows/304465/>: The Atlantic, 1982. viss